

APROBAT

In sedinta Biroului permanent al
Camerei Deputatilor

Parlamentul României
Camera Deputaților

din data de 26.06.2017

1058

INFORMARE

**privind participarea la cea de-a 3-a reuniune anuală a Dialogului Sud-
Est European privind Guvernanța Internetului (SEEDIG)
- Ohrid, Macedonia, 24 – 25 mai 2017 -**

În perioada 24 – 25 mai 2017 a avut loc, în orașul Ohrid din Macedonia, cea de-a 3-a reuniune anuală a Dialogului Sud-Est European privind Guvernanța Internetului (SEEDIG). Evenimentul a fost găzduit de Agenția pentru comunicații electronice din Macedonia, desfășurându-se în parteneriat cu instituții locale precum Ministerul Societății Informaționale și al Administrației și Rețeaua Academică de Cercetare. La organizarea evenimentului au contribuit de asemenea entități precum: Consiliul Europei, DiploFoundation, Comisia Europeană, Dialogul European privind Guvernarea Internetului (EuroDIG), Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN), Forumul pentru Guvernarea Internetului (IGF), Asociația Forum Suport pentru Guvernarea Internetului (IGFSA), Societatea de Internet și Centrul de coordonare a rețelelor RIPE (RIPE NCC).

Forumul din acest an, intitulat **Dezvoltarea digitală, să transformăm provocările în oportunități** a adus împreună reprezentanți ai guvernelor, organizațiilor interguvernamentale, ai sectorului privat, comunității tehnice, mediului academic și ai societății civile spre a purta un dialog productiv despre problemele actuale întâmpinate în utilizarea mediului virtual. În cadrul reuniunii au avut loc trei sesiuni de dezbateri care au abordat subiecte complexe legate de accesul și decalajul digital, politicile și reglementările legate de Internet și telecomunicații, drepturile omului online, securitatea cibernetică, Internetul Lucrurilor, Sistemul de Nume de Domeniu și numele de domenii internaționalizate, precum și datele deschise.

Inițiativa SEEDIG are ca principale obiective sporirea gradului de conștientizare și promovarea unei mai bune înțelegeri a problemelor de guvernare a internetului în rândul principalilor actori din zona vizată, consolidarea capacității acestor actori de a participa activ la procesele naționale, regionale și internaționale de guvernare a internetului, precum și

contribuția în formarea conexiunilor între realitățile guvernantei internetului din regiune și procesele la nivel pan-European sau internațional.

Cea de-a 3-a reuniune SEEDIG a debutat cu un program de formare dedicat studenților și masteranzilor din țările Europei de Sud-Est și zonele învecinate, urmat apoi de un program de burse dedicat tinerilor implicați în procese de guvernare a internetului. În grupul de lucru intitulat *"Guvernanța Internetului: un puzzle sau un turn Babel?"* s-au discutat aspecte legate de internet ca parte integrantă a vieții cotidiene, despre conectivitatea slabă sau inexistentă din anumite părți ale regiunii, securitatea, drepturile și libertățile utilizatorilor, precum și despre actorii care formează internetul de astăzi, cum pot evolua aceștia pentru a îndeplini criterii din ce în ce mai exigente. În cea de-a doua parte a sesiunii s-au abordat subiecte legate de banda de internet și sporirea vitezei, provocări probleme și tendințe actuale. Discuțiile au reliefat faptul că investițiile în infrastructură care să faciliteze accesul la internet de mare viteză ar trebui să se facă în ritm accelerat, atât în mediul urban cât și rural, cetățenii din mediul rural fiind din ce în ce mai interesați de posibilitățile de a-și vedea rudele plecate peste hotare, fiind dispuși să plătească mai mult pentru o conexiune mai bună. Totodată, în cadrul Agendei Digitale 2020, Comisia Europeană a elaborat o serie de obiective, astfel încât fiecare cetățean european să aibă acces la servicii de bază în bandă largă până în 2013 și la servicii de bandă largă rapide și ultrarapide până în 2020.

La finalul sesiunii, au fost raportate următoarele concluzii:

- Pentru dezvoltarea acestor servicii în sprijinul cetățenilor este necesar un parteneriat public-privat;
- Atât politicile Comisiei Europene cât și ale guvernelor locale au în prim plan reducerea costurilor necesare dezvoltării infrastructurii prin parteneriate și schimburi de cunoștințe;
- Este necesară o înțelegere comună și unanimă a mediului în care acești actori operează, precum și definirea unui cadru de reglementare adecvat;
- Competiția este necesară și dezirabilă într-un mediu în continuă schimbare;
- Noile servicii necesită în același timp eforturi de promovare, pentru sporirea productivității și a gradului de conștientizare;
- Transformarea digitală implică un dialog cât mai deschis și incluziv din partea actorilor implicați.

Sesiunea principală a evenimentului a debutat cu o scurtă introducere în istoricul SEEDIG, prezentată de doamna Sorina Teleanu, membră a Comitetului Director SEEDIG și membru fondator al organizației. Cele două ediții anterioare au avut loc la Sofia (3 iunie 2015) și Belgrad (22 aprilie 2016).

În discursul său de deschidere, doamna Marta Arsovska-Tomovska, Ministrul societății informaționale și administrației din Republica Macedonia a salutat participanții și a remarcat că "Una dintre cele mai de preț calități umane este

responsabilitatea. A trăi în era digitală este o responsabilitate uriașă pentru noi toți, indiferent de rolul pe care îl purtăm - de utilizatori, dezvoltatori sau factori decizionali în procesul legislativ. Internetul a evoluat, transformându-se în unul dintre cele mai importante instrumente digitale. În conformitate cu această evoluție rapidă, dar și cu sporirea aplicabilității în varii domenii, suntem martorii conturării unei lumi noi, bazată pe cunoaștere....Este responsabilitatea noastră comună de a participa la formarea unor procese deschise, incluzive și multilaterale de guvernare a internetului, care vor contribui la conturarea unor politici care să ne permită să beneficiem pe deplin de avantaje și oportunități, răspunzând în același timp provocărilor existente”.

Primul panel de lucru al sesiunii a avut drept temă *Știrile false, dezinformarea și rolul educației în domeniul mass-media*. La discuțiile constructive au contribuit și personalități din partea: Comisiei Europene, prin doamna Cristina Monti și Consiliului Europei prin doamna Małgorzata Pęk.

În cadrul panelului au fost discutate modalitățile prin care știrile false sunt diseminate prin intermediul internetului, interesele care stau la baza acestui tip de dezinformare precum și modalitățile de combatere a acestui fenomen actual și îngrijorător. În cadrul discuțiilor au fost intens criticate lipsa eticii jurnalistice, a calităților analitice și a obiectivității persoanelor însărcinate cu redactarea articolelor de presă care fac propagandă sau dezinformează. Participanții au edificat o serie de platforme și site-uri prin a căror accesare utilizatorii pot verifica veridicitate articolelor de presă dar și a informațiilor transmise de diverse personalități, în deosebi din sfera politică. În statele unite acest sistem numit *fact-checking* este implementat încă din anul 1998, în timp ce în țările din Europa de Sud-Est sistemul este relativ nou. Unul dintre cele mai mari astfel de site-uri la nivel internațional este *politifact.com*. La nivelul țării noastre există platforma *factual.ro*, precum și site-urile *data.gov.ro* și *parlament.openpolitics.ro* prin intermediul cărora cetățenii pot urmări activitatea reprezentanților aleși.

Intervenția doamnei Cristina Monti, reprezentanta Comisiei Europene s-a concentrat asupra necesității ca legislația națională privind mass-media să aibă ca orientare legea internațională, necesității exercitării libertății de expresie, dar și obligația SM de a impune anumite restricții pentru protejarea siguranței naționale și la nivel european. De asemenea a evidențiat obligația jurnaliștilor de a oferi informații pertinente și fiabile publicului, acționând în condiții de bună-credință. Totodată, doamna Monti a confirmat faptul că organul executiv european va publica un studiu pe această temă în luna octombrie a acestui an.

Discuțiile pe această temă au fost foarte interactive, țările participante prezentând pe scurt exemple de știri false din presa națională precum și efectele nocive asupra societății pe care acestea le-au avut. S-a discutat intens pe tema educării cetățenilor pentru a distinge faptele de opinii, dezvoltarea gândirii critice, contextualizarea știrilor, distingerea intențiilor autorilor de a dezorienta cititorii, lipsa de etică în afaceri mass-media. Soluțiile enunțate au

legătură directă cu dezvoltarea abilităților cetățenilor, prin efort comun și concentrare de forțe. Cetățenii din statele Europei de Est și Sud-Est trebuie să învețe cum să filtreze știrile, trebuie să-și îmbunătățească abilitățile digitale și de comunicare, mai ales în ceea ce privește verificarea și edificarea sursei informației. În ceea ce privește crearea de politici adaptate cerințelor actuale, s-a pus în discuție necesitatea elaborării unui cadru legal care să ofere siguranță și încredere mediului virtual, unelte prin intermediul cărora se pot ghida comportamente. Contextul creat a dat ocazia prezentării unor studii legate de felul în care cetățenii reacționează atunci când observă că anumite entități din mediul online încearcă să-i manipuleze. Majoritatea au confirmat faptul că ar reacționa dacă ar avea siguranța că vor fi auziți de instituțiile abilitate.

În cadrul celui de-al doilea panel de lucru *"Internetul Lucrurilor (IoT): perspective, oportunități și implicații politice"*, doamna Andrea Beccali, membră a organizației ICANN a făcut o prezentare generală a multiplelor utilizări în viața curentă a cetățenilor a acestui serviciu, precum și a beneficiilor pe care le-ar putea aduce prin utilizarea la scară largă. În cadrul aceleiași discuții, prin videoconferință a intervenit domnul Ivan Corbev, reprezentant al Facultății de inginerie electronică din Macedonia care a prezentat un exemplu de bune practici privind sistemul de irigații automatizat al culturilor de mere din Macedonia. Domnia sa a mai relatat despre sistemul de drone folosit cu succes în agricultura din Macedonia pentru a depista eventuale zone afectate de dăunători și fenomene meteo, precum și despre sisteme de monitorizare moderne pentru culturi care pot oferi informații valoroase pentru stabilirea strategiilor pe termen lung.

Prin folosirea IoT în domenii din ce în ce mai variate (auto, locuințe, medicină, siguranță, comerț) se întrevide necesitatea conturării unei legislații care să acopere întreg spectrul de oportunități și provocări impuse de noile cerințe ale pieței. În ceea ce privește IoT, există discuții contradictorii despre înclinarea balanței între beneficii și riscuri, iar soluția stă și de această dată în mâna legislativelor naționale și europene, spre a crea un cadru care să sporească folosirea noilor tehnologii în condiții de siguranță.

Cel de-al treilea panel a fost dedicat sistemelor de date deschise, cu accente pe politicile și inițiativele din statele reprezentate la acțiune. S-au reiterat întrebări referitoare la vulnerabilitatea datelor în tranzit, cine administrează volume mari de date, interconexiunea dintre state prin intermediul datelor, tendințe de cloud în computing. S-a adus în discuție modelul academic de stocare a datelor în cloud care aduce multiple beneficii utilizatorilor - prin acest tip de stocare datele sunt mai aproape ca oricând de utilizatori, accesibile în timp real, indiferent de oră și localizare. Totodată, s-a făcut referire la volumul de date pe care fiecare dintre noi îl produce (ex: informații din trafic) care poate fi folosit pentru a ajuta ceilalți utilizatori sau atunci când cineva este rău intenționat, pentru localizare sau chiar urmărire.

Vorbitorii au pus problema creării unei arhitecturi pentru protejarea datelor produse de utilizatori, proprietatea datelor, astfel încât acestea să fie folosite doar cu consimțământul entității care le-a creat. Necesitatea unui cadru legal astfel încât utilizatorii să aibă un control strict asupra disponibilității datelor. Deși s-au evidențiat păreri diferite legate de accesibilitatea datelor, promotorii datelor deschise, mai ales cei din mediul academic, au precizat faptul că fără expunerea și disponibilizarea datelor, nu există știință sau progres. De aceea, problema se transferă spre entitățile autorizate să emită legi, care trebuie să găsească o soluție pentru a opera transferul de date în condiții de siguranță.

În continuare, au fost prezentate exemple de bune practici privind sistemele de date deschise din Serbia, Bulgaria, România și Macedonia. Dezbaterile au evidențiat următoarele strategii necesare dezvoltării unui sistem național fezabil:

- Necesitatea unui interes și a unei coordonări naționale pentru a forma grupuri de lucru care să creeze bazele de date;
- Formarea unor departamente în instituțiile publice care să se ocupe de mentenanță și actualizare;
- Investiții publice pentru ca datele să fie accesate gratis de cetățeni;
- Date mai accesibile (ex: aplicații care pot fi utilizate pe dispozitivele mobile).

Participanții au salutat inițiativele Uniunii Europene și Consiliului Europei de a îndemna și sprijini statele membre în adoptarea unei legislații care să asigure respectarea drepturilor omului online, apropiindu-se astfel de așteptările și valorile utilizatorilor.

Panelul de după-amiază a abordat sistemul de nume de domeniu, în prim plan fiind internaționalizarea acestor nume, oportunități și piedici. S-au exemplificat multiplele beneficii ale transunerii acestor nume de domeniu în limbile și alfabetele naționale, care sporesc incluziunea mediului virtual și dau posibilitatea mai multor generații și categorii sociale de a accesa informații pe internet.

În încheierea celei de-a doua zile de conferință s-a adus în discuție capitolul cel mai dezbătut în ultima perioadă al întreg ansamblului, *securitatea cibernetică*. Participanții au dezbătut situația celor mai recente atacuri de tip ransomware care au vizat cel puțin 74 de țări și au explicat mecanismul prin care persoanele rău intenționate pot accesa un sistem de operare vulnerabil blocând accesul utilizatorului la fișierele personale. Totodată, s-a urmărit responsabilizarea producătorilor de programe software spre a oferi produse conforme cu așteptările cetățenilor și necesitatea ca agențiile de intelligence să coopereze cu producătorii spre a raporta eventuale vulnerabilități ale programelor existente pe piață. Asumarea responsabilității este un pas important spre a găsi o rezolvare rapidă, provocările actuale obligându-i pe producători să creeze produse fiabile, sigure și avantajoase pentru client. Cu

toate acestea, nu putem ignora oportunitățile crizei actuale care pot aduce sinergii creatoare benefice pentru utilizatorul final. Același context a pus la încercare viteza de reacție a guvernelor și capacitatea statelor de a oferi soluții legale rapide la situații neprevăzute. Sunt statele pregătite să facă față noilor forme de infracționalitate – care este strategia națională de combatere, cum reacționăm? Pe tot parcursul sesiunii răspunsurile nu au conținut să apară, iar soluțiile implică toți actorii din industrie:

- Cooperarea între guverne – lipsa de încredere și competiția neloială pot duce la crize majore;
- Educație privind securitatea online încă de la vârste fragede;
- Cooperare la nivel național între toți actorii implicați;
- Managementul riscului, calcularea indicelui de risc;
- Renunțarea la software-ul abandonat de producători (nu se mai produce, nu se mai poate actualiza – chiar dacă funcționează bine, prezintă grad ridicat de risc);
- Strategiile elaborate de guverne ar trebui supuse dezbaterii publice (politică incluzivă);
- Problematika securității cibernetice ar trebui să fie inclusă pe agenda reuniunilor la nivel internațional;
- Schimb de expertiză și programe internaționale de pregătire;
- Cooperare transfrontalieră în domeniul aplicării legii;
- Armonizarea legii la nivel european și stimularea statelor de a-și uniformiza legislația privitoare la securitatea cibernetică.

Strategiile și legile care vizează securitatea cibernetică sunt adoptate în mod diferit de fiecare țară în parte, totuși atacurile sunt transfrontaliere și pot afecta un număr însemnat de state. Una dintre soluțiile enunțate pentru rezolvarea acestei provocări constă în angajarea entităților implicate în dezbateri la nivel înalt, cu îndemnul de a-și sincroniza politicile. În concluzie, participanții au căzut de acord asupra faptului că utilizatorul este veriga cea mai slabă a acestui lanț; prin urmare, efortul comun trebuie să se îndrepte spre persoana de dincolo de ecran, spre protejarea drepturilor și libertăților fiecărui utilizator în parte. Atmosfera în cadrul forumului a fost una optimistă, participanții exprimându-și încrederea că deși istoria nu a fost prea blândă cu regiunea reprezentată la eveniment, tocmai aceste încercări vor contribui la dezvoltarea creativității și inovării, spre a deveni pionierii soluțiilor de viitor.

În cadrul celei de-a treia zi de conferință s-a discutat despre tehnologia 5G și despre posibilitatea implementării acesteia până în anul 2020. Auditoriul a fost informat despre convenția la nivel european privind eliberarea benzii de frecvențe de 700MHz în vederea introducerii internetului mobil în tehnologia 5G. Potrivit estimărilor Comisiei Europene, în următorii ani traficul de internet va crește de opt ori. Totuși, conectivitatea depinde de spectrul de frecvențe radio, care este o resursă esențială dar limitată. Întrucât frecvențele radio au un caracter transfrontalier, calendarul eliberării spectrului trebuie să fie mai bine coordonat la nivelul UE pentru a se evita interferențele. Reprezentanții

autorităților macedonene au prezentat în acest sens cazul Albaniei care folosește momentan spectrul de 700MHz pentru televiziune, producând interferențe cu serviciile operatorilor din Macedonia, mai ales în apropierea graniței.

Deputat Cătălin Drulă

Președintele Comisiei pentru tehnologia informației și comunicațiilor